Scientific journal of the Fergana State University

Volume 2 *Scientific journal of the Fergana State University № 1/2019* Article 20

4-12-2019

Some problems of the cooperation of Uzbekistan and Italy

F. Ismatullayev
Ferghana State University, Ferghana, Murabbiylar 19, fdujournal@fdu.uz

S. Ahmedova
Ferghana State University, Ferghana, Murabbiylar 19, fdujournal@fdu.uz

Follow this and additional works at: https://uzjournals.edu.uz/fdu

Part of the History Commons

Recommended Citation

Ismatullayev, F. and Ahmedova, S. (2019) "Some problems of the cooperation of Uzbekistan and Italy," *Scientific journal of the Fergana State University*: Vol. 2 , Article 20.
DOI: 93/99+656+(079.1)
Available at: https://uzjournals.edu.uz/fdu/vol2/iss1/20

This Article is brought to you for free and open access by 2030 Uzbekistan Research Online. It has been accepted for inclusion in Scientific journal of the Fergana State University by an authorized editor of 2030 Uzbekistan Research Online. For more information, please contact brownman91@mail.ru.

УДК: 93/99+656+(079.1)

ЎЗБЕКИСТОН – ИТАЛИЯ ҲАМКОРЛИГИНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ
О НЕКОТОРЫХ ВОПРОСАХ СОТРУДНИЧЕСТВА УЗБЕКИСТАНА И ИТАЛИИ
SOME PROBLEMS OF THE COOPERATION OF UZBEKISTAN AND ITALY

Ф.Исматуллаев, С.Ахмедова

Аннотация

Мақолада Ўзбекистон билан Италия ўртасидаги ижтимоий-иқтисодий, илмий-техникавий, таълим ва маданий соҳалардаги ҳамкорлик алоқалари архив материаллари, илмий адабиётлар ҳамда даврий матбуот материалларидан унумли фойдаланилган ҳолда ёритилган. Шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг Италия Республикаси билан маданий алоқаларини ривожланиш жараёнлари тарихий-хронологик таҳлил этилган.

Аннотация

В статье на основе широкого использования архивных материалов, научной литературы и материалов средств массовой информации, освещаются вопросы взаимовыгодного сотрудничества между Республикой Узбекистан и Республикой Италия в социально-экономической, научно-технической, образовательной и культурной сферах. В историко-хронологическом порядке проанализированы процессы развития культурных связей между Узбекистаном и Италией.

Annotation

In the article on the basis of wide use of archive materials of scientific literature and sources of mass media has been illuminated the beneficial cooperation of the Republic of Uzbekistan and the Republic of Italy in scientific technical, socio-economic and educational and cultural spheres. Also the process of development cultural relations between Uzbekistan and Italy in historical - chronological order have been analysed.

Таянч сўз ва иборалар:Италия, Европа Иттифоқи, ҳамкорлик алоқалари, меморандум, темп, гуманитар, фермер, транспорт, фестиваль, Шарқ тароналари.

Ключевые слова и выражения: Италия, ЕС, сотрудничество, меморандум, темп, гуманитарный, фермерский, транспорт, фестиваль, мелодии Востока.

Key words and expressions: Italy, EU, cooperation, memorandum, pace, humanitarian, farming, transport, festival, oriental tunes.

Кўҳна Самарқанд ва боқий Рим шаҳарлари ўртасидаги ўзаро ижтимоий-иқтисодий, маданий ҳамкорлик алоқалари қарийб икки минг йиллик тарихга эга. Бу жараёнда икки минтақани бирлаштириб, ўзаро савдо-сотиқ алоқаларининг ривожланишида Буюк ипак йўлининг аҳамияти катта бўлган. Кўҳна Мароқанд шойиси айнан шу йўл орқали Рим империяси ҳудудларигача етиб бориб, довруғ қозонганлиги манбаларда қайд этилган [1,13].

Европа Иттифоқининг йирик ривожланган давлати - Италия билан иқтисодий соҳада ҳамкорлик эътиборга сазовордир. Ўзбекистон билан Италия ўртасида ўзаро товар айирбошлаш ҳажми 1992 йили 19,4 млн. АҚШ долларини ташкил этган бўлса, 1996 йилда 50 млн., 2000 йилда эса 112,8 млн. АҚШ долларига етган. Италия – Ўзбекистон товар айланмаси ҳажми жиҳатидан 10-ўринда, Европа Иттифоқи мамлакатлари орасида 3-ўринда туради. Энг муҳими, Ўзбекистон Республикасининг Италиядан импортидан кўра экспорт ҳажми юқоридир. Ўзбекистон Италияга пахта, рангли металлар ва улардан ясалган буюмлар, ип-газламалар сотади. Италиядан асбоб-ускуна, мебель, пластмасса, гўшт ва балиқ маҳсулотлари, сариёғ ва ўсимлик ёғи, кийим-кечак ва бошқалар олмоқда [2,12].

Италия инвесторлари билан кўплаб соҳаларда ҳамкорлик ўрнатилган бўлиб, қўшма корхоналар фаолият юритиб келмоқда. Улардан пластмасса буюмлар ишлаб чиқаришга ихтисослашган «Совпластитал», сополбуюмлар ишлаб чиқарувчи «Тумор», устки кийимлар ишлаб чиқаришга ихтисослашган «Ташкенткоттон», тери ва жунни қайта ишловчи «ЗТЧарм», двигателлар ишлаб чиқарувчи «Интеразия», пахтани қайта ишлаб чиқаришга йўналтирилган «Дженералбизнес», алюминийдан бижутерия маҳсулотлари тайёрлашга ихтисослашлган «Крузит», савдо-воситачилик хизматларини кўрсатувчи «Маура», халқ истеъмоли учун маҳсулотлар етказиб берувчи «Пент–Уз», ипак толасини қайта ишловчи «Спиннингсилк», қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишловчи «Фам», тадқиқотлар ва реконструкция маркази «Агроитал» фаолият юритиб келяпти [3,13]. Бу борада ҳали тўлақонли ҳамкорлик йўлга қўйилмаган енгил саноат, ёғочни қайта ишлаш, телекоммуникатция, қишлоқ хўжалиги, банк-молия тизими ва бошқа кўплаб соҳалар мавжуд бўлиб, истиқбол режаларида ушбу йўналишларни ҳам ривожлантиришга ҳаракат қилинмоқда.

Италиянинг «Текинп» компанияси билан «ЎзDEWOO Авто» ўртасида енгил автомобиллар учун ясси ойна ишлаб чиқариш заводини қайта қуриш ҳақида битим тузилди. «Ўзбекнефтгаз» миллий холдинг компанияси нефть конларини қидириб топиш борасида Италия билан

Ф.Исматуллаев– Низомий номидаги ТДПУ доценти.
С.Ахмедова– Низомий номидаги ТДПУ тадқиқотчиси.

ҳамкорлик ўрнатди. «Ўзбекмебель» давлат акциядорлик бирлашмаси янги технологияларни ҳарид қилиш учун Италия фирмаси билан алоқа ўрнатди. 1994 йили «Коста» фирмасидан дурадгорлик буюмлар ишлаб чиқариш технологиясини ҳарид қилди. «Ничем», «Фравол» фирмаларидан харид қилинган қурилмалар Ўзбекистон ишлаб чиқариш соҳасига ёрдам берди.

Италиянинг машҳур ёзувчилари Данте Алигьерининг «Илоҳий комедия», Боккачонинг «Декамерон», Петрарка ва Вергилийнинг сонетлари, Джанни Родари эртаклари аллақачон жаҳон дурдоналари сафига қўшилган. Жумладан, бу асарларнинг ўзбек китобхонларига таржима қилиб етказилганлиги икки минтақа адабиёти билан яқиндан танишиш имкониятини бериб, халқларни яқинлаштиришда муҳим роль ўйнайди [4,41]. Шу боис, қадимда Шарқ маданиятининг ўчоғи бўлган Ўзбекистон билан бу борадаги алоқалар маориф, фан ва маданият соҳасида битим имзоланишидан анча илгари бошланиб кетгани бежиз эмас.

Италия билан театр соҳасидаги ҳамкорлик алоқалари ҳам ривожланиб бормоқда. Мисол тариқасида таъкидлаш мумкинки, 1996 йил Тошкент опера ва балет театрида итальян композитори К. Доницеттининг «Лючия ди Ламмермур» операси қўйилди. Албатта, бу санъат асарини қўйишда Италия элчихонаси катта ёрдам берди [5,105-107]. Икки мамлакат ўртасида маданий алмашувни рағбатлантириш, ўз ҳудудларида иккинчи мамлакатнинг адабиёти, санъати ва маданиятини тарқатиш йўли билан ўз халқларини яқинлаштирадилар [6,110].

Мусиқа санъати соҳасидаги фестиваллар нафақат Европа Иттифоқи мамлакатларида, балки Ўзбекистонда ҳам ташкил қилиб келинмоқда. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Биринчи Президенти И. Каримов ташаббуси билан 1997 йил Самарқанд шаҳрида бошланган «Шарқ тароналари» халқаро мусиқа фестивали ўтказиб келинмоқда. Ҳар икки йилда ўтказиладиган ушбу фестивалда дунёнинг кўплаб давлатларидан, шу жумладан, Европа Иттифоқи мамлакатларидан ташриф буюрган мусиқа усталари ўз маҳоратларини намойиш этиб келмоқдалар [7].

Ушбу жараённи қуйидаги мисолларда ҳам кўриш мумкин. 1997 йил Самарқанд шаҳрида ўтказилган «Шарқ тароналари» фестивалида жами 31 мамлакат ва 2 та халқаро ташкилот вакиллари қатнашган бўлса, улардан 6 таси Европа Иттифоқига тўғри келиб, 23 нафар мусиқа усталари иштирок этди. 2005 йилда ўтказилган фестивалда эса 50 та мамлакатдан 291 киши қатнашган бўлса, 76 иштирокчи 13 та Европа Иттифоқи мамлакатларига тўғри келди. Шуни ҳам таъкидлаш жоизки, «Шарқ тароналари» фестивалларида Европа Иттифоқи мамлакатлари орасида фаол иштирок этувчилар қаторида Италия Республикасини тилга олиш мумкин [8,4].

Ўзбек халқининг маданиятини тараннум этувчи кўргазмалар Италияда ҳам ташкил этилиб, икки халқнинг янада яқинлашувида муҳим роль ўйнади. Ш. Шохалилов бошчилигидаги «Мусаввир» фирмаси томонидан Италиянинг Умбрия провинциясидагиТюди шаҳридаташкил этилган «Ўзбек гилам ва сўзаналари» кўргазмаси санъат ихлосмандларида катта таассурот қолдирди [9,41].

Демак, Ўзбекистон Республикасининг Италия билан ижтимоий-иқтисодий ва маданият соҳасидаги ҳамкорлиги масалаларини таҳлил қилиб, икки мамлакат халқлари тараққиёт даражаси ва маданий турмуштарзи ҳар хил бўлишига қарамасдан, ўзаро алоқаларни кенгайтиришдан манфаатдорлигини кўриш мумкин. Фан ва маданият соҳасидаги ютуқлар билан тажриба алмашиш давлатлараро алоқалар ривожида муҳим ўрин тутиб, ўзаро ишончни мустаҳкамлашга хизмат қилади.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Markaziy Davlat Arxivi. Fond.M-2.,ro'yxat.172.
2. O'zR MDA. Press – reliz // F-m-2, ro'yxat - 1, yig'ma jild.– 172.
3.TSGA RUz. Natsionalьnaya assotsiatsiya mejdunarodnых kulьturno-prosvetitelьskix svyazey Respubliki Uzbekistan // Press – reliz // F-m-2, d –172.
4. TSGA RUz. Informatsiya o deyatelьnosti Obщestva «Uzbekistan-Italiya» // F-m-2, d – 172.
5.TSGA RUz Natsionalьnoy Assotsiatsii mejdunarodnых kulьturno-prosvetitelьskix svyazey Respubliki Uzbekistan // Informatsiya o deyatelьnosti Obщestva «Uzbekistan–Italiya» // F-m-2, op - 1, d – 172 l –41; F-m-7, d – 725.
6.O'zR MDA. O'zbekiston Respublikasi va Italiya Respublikasi o'rtasida do'stlik va hamkorlik to'g'risidagi shartnoma, 8-modda // Fond. m -7, ro'yxat – 1, jild – 719. varaq – 110.
7. MID RUz // Sotrudnichestvo Respubliki Uzbekistan so stranami Yevropы. http: // www.mfa.uz.
musiqa festivallarida qatnashgan va taklif etilishi rejalashtirilgan ishtirokchilar hamda ijrochilar haqida qiyosiy ma'lumot. M -38-fond. 1-ro'yxat. 343-ish. 4-varaq.
8.O'zR MDA. O'zbekiston Respublikasi Madaniyat va sport ishlari vazirligi // «SHarq taronalari» xalqaro musiqa festivallarida qatnashgan va taklif etilishi rejalashtirilgan ishtirokchilar hamda ijrochilar haqida qiyosiy ma'lumot. M-38-fond. 1-ro'yxat. 343-ish. 4-varaq.
9.TSGA RUz. Natsionalьnoy Assotsiatsii mejdunarodnых kulьturno-prosvetitelьskix svyazey Respubliki Uzbekistan // Informatsiya o deyatelьnosti Obщestva «Uzbekistan-Italiya» // F-m-2, op – 1, d – 172, l –41.

(Тақризчи: М.Исомиддинов – тарих фанлари доктори, профессор)

DOI: 93/99+656+(079.1)